

УДК 378.04:327]:378.091.39

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.18.347746>ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3516-9706>

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Оксана Сніговська,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
в.о. зав. кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій;
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

У статті досліджено сутність, функціональні особливості та сучасні тенденції застосування освітніх технологій і методик у професійній підготовці майбутніх фахівців з міжнародних відносин. Окреслено стратегічну роль інтеграції теоретичних знань, практичних навичок та моделювання професійної діяльності, підкреслюючи її внесок у формування здатності здобувачів до системного аналізу міжнародних процесів, стратегічного планування та обґрунтованого прийняття рішень у складних міжкультурних контекстах. Проведено комплексний аналіз основних методів активного навчання, включаючи кейс-метод, дискусії, проєктну діяльність та симуляційні практики, що демонструє їхню ефективність у моделюванні реальних міжнародних ситуацій, розвитку аналітичного мислення та формуванні стратегічних і комунікативних умінь.

У роботі систематизовано результати використання технології портфоліо як інструменту документування навчальних досягнень здобувачів, оцінювання їхнього прогресу у практичній та теоретичній площинах, а також стимулювання процесів саморефлексії та усвідомленого формування індивідуальної освітньої траєкторії. Запропоновано концептуальні підходи до інтеграції технологій в освітній процес, що забезпечують ефективне поєднання навчальної діяльності та практичного досвіду, сприяють системному розвитку аналітичного та стратегічного мислення та створюють можливості для відпрацювання професійних стратегій поведінки здобувачів.

У висновку узагальнено результати дослідження, які підтверджують значущість системного впровадження сучасних освітніх технологій і методик у систему професійної підготовки майбутніх фахівців з міжнародних відносин. Доведено, що зазначені технології забезпечують цілісний, адаптивний та динамічний характер освітнього процесу, сприяють комплексному розвитку професійних навичок здобувачів, оптимізують інтеграцію знань і практичних умінь та формують стійкі механізми стратегічного мислення, необхідного для ефективної діяльності фахівців в умовах глобалізованого міжнародного середовища.

Ключові слова: підготовка фахівців, складники освітніх технологій, ієрархія понять в освітніх технологіях, активне навчання, кейс-метод, симуляції, оцінювання через портфоліо.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізації, інтенсивної транснаціональної мобільності та зростаючої ролі «м'якої сили» держав, система професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин переживає суттєві концептуальні й методичні трансформації. Традиційні моделі навчання, орієнтовані переважно на передачу теоретичних знань, дедалі частіше виявляються недостатніми для формування цілісної професійної компетентності майбутніх міжнародників, які повинні володіти не лише ґрунтовними знаннями у сфері міжнародної політики, дипломатії та глобального управління, а й високим рівнем міжкультурної комунікативної компетентності, аналітичного мислення, емоційного інтелекту та здатності діяти в середовищі багаторівневої невизначеності.

Означена проблема ускладнюється ще і тим, що освітні технології та методики, які застосовуються у вищій школі, нерідко залишаються фрагментарними, несистемними або відстають від актуальних вимог міжнародного ринку праці. Відсутність цілісної стратегії

інтеграції сучасних освітніх практик, зокрема цифровізованих форматів, симуляційної та проєктної діяльності, кейс-технологій, платформ для колаборативного навчання, практик культурної дипломатії та міждисциплінарних тренінгів, стримує формування професійного профілю випускника, релевантного викликам ХХІ століття.

Особливої уваги набуває й питання методичної адаптації цих технологій до специфіки підготовки міжнародників. На відміну від інших спеціальностей, професійна діяльність фахівця з міжнародних відносин передбачає щоденну взаємодію з представниками різних культур; необхідність стратегічного мислення та роботи з великими обсягами політичної, економічної й культурної інформації; уміння вести перемовини та комунікувати в умовах конфлікту або політичної напруги; здатність репрезентувати державу в міжнародному просторі через інструменти публічної та культурної дипломатії.

Це зумовлює потребу у переосмисленні змісту, методів і освітніх технологій професійної підготовки фахівців, які мають сприяти формуванню комплексу компетентностей, релевантних сучасним світовим тенденціям. У науковій літературі наявні дослідження, що аналізують окремі технології (кейс-метод, проєктне навчання, дистанційні формати, дебатні практики тощо), проте бракує системних праць, які б розглядали їх інтеграцію саме у підготовку майбутніх дипломатів, аналітиків міжнародної політики й експертів у сфері зовнішніх відносин. Таким чином, актуалізується необхідність теоретичного осмислення й практичного обґрунтування освітніх технологій у зазначеному контексті.

Мета дослідження – здійснити аналітичне обґрунтування сучасних освітніх технологій та визначити методики в системі професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин, окресливши шляхи їх оптимальної інтеграції у зміст навчальних програм.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз спеціальної літератури свідчить, що поняття «освітні технології» та суміжні з ними «педагогічні технології», «навчальні технології», «виховні технології», «соціально-виховні технології», «технології управління», «інформаційні технології» тощо мають багатовимірний характер. У науковому дискурсі нараховують понад 300 дефініцій технологій. Проблема концептуалізації даного поняття перебуває в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Зокрема, виділяються такі провідні науковці, як: І. Брітченко (2013), С. Вітвицька (2003), С. Гаркуша (2020), Л. Голубнича (2014), С. Гончаренко (2003), Т. Гришина (2003), Р. Гуревич (2002), І. Дичківська (2012), О. Дубасенюк (2009), В. Євдокимов (2018), О. Іонова (2018), М. Кадемія (2002), А. Кіктенко (2001), Г. Коберник (2008), О. Комар (2008), М. Михайліченко (2016), Н. Наволокова (2009), А. Нісімчук (1995), М. О. Носко (2020), П. Олійник (2003), О. Падалка (1995), О. Пехота (2001; 2004; 2006), О. Пінчук (1998), Л. Пироженко (2004), Н. Побірченко (2008), О. Пошетун (2004; 2008), І. Прокопенко (2018), Я. Рудик (2016), Г. Сазоненко (2000), С. Сисоєва (1998; 2006), І. Смолюк (1999), В. Стрельников (2013), Т. Торчинська (2008), О. Усаченко (2013), М. Царенко (2013), Г. Цигура (2020), О. Шпак (1995), D. H. Jonassen (1995), C. Dede (2007), Alan C. K. Cheung (2012), Robert E. Slavin (2012) та ін.

Аналіз досліджень довів, що множинність дефініцій обумовлена кількома взаємопов'язаними факторами. Так, походження терміну з технічних і соціальних наук породило різні ракурси тлумачення терміну – від інженерно-технічного, де технологія як сукупність операцій і прийомів, до гуманітарного, де технологія як організація людської діяльності з урахуванням особистісних, соціальних та етичних аспектів. Деякі автори фіксують «технології» на макрорівні системи освіти (політики, управління, інфраструктури), інші – на мезо- (моделі курсу чи програмах) або мікрорівні (методиці занять, педагогічних прийомах).

За О. Дубасенюк (2009), в українській педагогічній науці «освітні технології» переважно розробляються з позиції системного підходу, який вважається найбільш перспективним і науково обґрунтованим. У працях С. Сисоєвої, О. Пехоти, П. Олійника, А. Кіктенка, О. Любарської, А. Нісімчука та інших дослідників «освітні технології» постають як цілісна система, що охоплює мету, зміст, методи, засоби, форми організації та результати освітньої діяльності. Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість усіх структурних

компонентів освітнього процесу та створює підґрунтя для підвищення його якості, гнучкості й адаптивності в умовах сучасних викликів.

Аналіз сучасних джерел дав змогу виокремити низку концептуальних рамок, у межах яких інтерпретується феномен освітніх технологій. До найрепрезентативніших підходів належать такі:

а) *Технічно-інструментальний (процедурний) підхід*, де технології розглядаються як сукупність процедур, методик, алгоритмів і засобів, що забезпечують передбачуваний результат освітнього процесу. Тут наголос робиться на стандартизації, репродуктивності та вимірюванні результатів.

б) *Системно-структурний підхід*, де йдеться про упорядковану систему елементів (цілі, зміст, методи, форми організації, засоби, критерії оцінювання), взаємозв'язок яких забезпечує функціонування освітнього процесу.

в) *Діяльнісний (практико-орієнтований) підхід*, де під технологіями розуміють організацію діяльності учасників освітнього процесу з визначеними ролями, операціями і алгоритмами досягнення результатів. Акцент робиться на суб'єкт-суб'єктних відносинах і процес-орієнтованому вимірі.

г) *Гуманістичний і компетентнісний підхід*, де технології орієнтовані на розвиток особистості, її ціннісних орієнтацій і компетентностей, отже менш формалізовано, більше уваги приділяється мотивації, взаємодії, контекстності підготовки майбутніх фахівців.

д) *Інформаційно-комунікаційний підхід*, де технології розглядаються крізь призму ІКТ як інтеграція апаратно-програмних засобів в освітньому процесі, що змінює і методи, і організацію, і оцінювання.

е) *Технології управління*. Такий підхід орієнтується на організаційно-управлінські процедури, інструменти менеджменту освітніх систем і процесів.

Виражено простежується і проблема розмежування понять «педагогічна технологія» і «методика», яка належить до дискусійних, оскільки від характеру їх тлумачення залежить і практика організації освітнього процесу. Відсутність єдиного підходу до співвідношення цих понять пояснюється різними науковими традиціями, рівнями аналізу освітньої діяльності та уявленнями дослідників про структуру освітнього і навчального процесів. Так, виокремлюються дві основні позиції. Перша ґрунтується на уявленні про технологію як форму реалізації методики. У цьому підході методика розглядається як первинна, теоретично обґрунтована система педагогічних положень, принципів і рекомендацій, тоді як технологія виступає як інструментальна оболонка, що забезпечує практичну реалізацію методики в конкретних освітніх умовах. Таким чином, технологія в цьому випадку має прикладний характер і залежить від змісту та логіки методики, яку вона покликана матеріалізувати. Друга, більш поширена в сучасній освіті позиція полягає у визнанні педагогічної технології ширшим і структурно складнішим поняттям, ніж методика.

Саме цей підхід і поділяє більшість українських науковців, зокрема С. Сисоєва (1998; 2006). Представники цього напрямку наголошують на різному рівні узагальненості та регламентації зазначених понять. На їхню думку, методика є системою педагогічних дій і прийомів, яка характеризується достатньою гнучкістю, варіативністю та адаптивністю у застосуванні теоретичних положень. Вона допускає творчість викладача, коригування залежно від контингенту здобувачів, умов навчання, навчального предмета та поточних освітніх завдань. Натомість, «педагогічна технологія» в межах цього підходу трактується як цілісна, науково спроектована система організації освітнього процесу, яка задається у чіткій алгоритмічній послідовності. Її характерними ознаками є визначеність структури, логічна завершеність, можливість відтворення в різних освітніх контекстах та орієнтація на гарантований, прогнозований результат. Технологія мінімізує випадковість педагогічних рішень і спрямована на стандартизацію визначальних етапів освітньої діяльності без втрати її змістовної ефективності. Таким чином, на відміну від методики, що допускає варіативність шляхів досягнення мети, педагогічна технологія акцентує увагу на процедурній чіткості, керованості та результативності освітнього процесу. Вона охоплює повний цикл освітньої діяльності від постановки цілей і проектування змісту до вибору засобів, організації діяльності здобувачів та оцінювання досягнутих ними результатів.

Однією з ключових теоретико-методологічних проблем у галузі технологізації освіти є побудова науково обґрунтованих і водночас практично зручних класифікацій освітніх і педагогічних технологій. Один із підходів до їхньої класифікації запропонували І. Прокопенко, О. Іонова, В. Євдокимов, В. Лозова, О. Попова, А. Прокопенко, А. Троцько, К. Юр'єва, Н. Якушко (2018), які, спираючись на три базові критерії (цільову орієнтацію, характер взаємин викладача і здобувача та спосіб організації освітнього процесу), виокремили відповідні групи технологій. Така багатовекторна класифікація дозволила колективу авторів комплексно охарактеризувати освітні технології з погляду на їхнє функціональне призначення, педагогічну взаємодію та організаційні механізми реалізації.

Поряд із наведеними відносно компактними типологіями зафіксовано і складніші класифікаційні системи, які за різними ознаками включають десятки й навіть сотні освітніх технологій. Вони враховують філософські й освітні парадигми, дидактичні концепції, рівні освіти, навчальні дисципліни, а також специфіку соціокультурного середовища. Адже, ще в 20-х роках XX століття виявилися різні підходи до трактування того, що пізніше отримало назву «освітні технології». З одного боку, тоді домінував натуралістично-рефлексологічний підхід, спрямований на алгоритмічність і керованість педагогічного впливу, а з іншого – формувався соціально-педагогічний та гуманістичний підходи, які наголошували на ролі середовища, колективу та внутрішньої активності особистості. Саме ця багатовекторність ранніх інтерпретацій і зумовила подальшу варіативність і дискусійність поняття «освітні технології» в сучасній науці.

Як справедливо зазначає О. Дубасенюк (2009), термін «освітні технології» сформувався у відповідь на глибинні соціальні й науково-технічні трансформації XX століття та відображає поступовий перехід освіти від інтуїтивно-емпіричної практики до науково обґрунтованої, системно організованої діяльності. Його поява у 30-ті роки XX ст. у США була безпосередньо пов'язана з технологічною революцією в освіті, яка актуалізувала потребу осмислення нових засобів, форм і принципів організації освітнього процесу. Саме в цей період і розгорнулася наукова дискусія щодо сутності, предмета, концепцій і джерел розвитку освітніх технологій, результатом чого і стала еволюція поняття від «технології в освіті» до «технології освіти / освітніх технологій».

Так, перший етап розвитку освітніх технологій (у 40-х – сер. 50-х рр.) характеризується інструментальним підходом, за якого технологія навчання ототожнювалася передусім із технічними засобами. Упровадження звукозапису, кіно, діапроекції розглядалося як інновація, здатна підвищити ефективність навчання. Водночас, освітня діяльність залишалася ще традиційною за своєю структурою, а технічні засоби виконували допоміжну, ілюстративну функцію.

Другий період (сер. 50-х – 60-і рр.) відзначає перехід від технократичного до технологічного підходу. У центрі уваги опинилася ідея програмованого навчання, що ґрунтувалася на принципах поетапного засвоєння знань здобувачами, контролю та зворотного зв'язку з викладачами. Важливим результатом цього етапу стало поступове об'єднання зусиль фахівців у галузі програмованого навчання й аудіовізуальної освіти, що дало підстави говорити про формування освітньої технології як окремої наукової дисципліни.

Третій період розвитку (70-ті рр.) ототожнюється з якісним ускладненням змісту поняття освітніх технологій. По-перше, з'явилася потреба у спеціальній підготовці освітян-технологів, здатних проєктувати та реалізовувати освітній процес на науковій основі. По-друге, домінуючим став системний підхід, відповідно до якого освітній процес розглядався як цілісна система з чітко визначеними цілями, змістом, методами й результатами. По-третє, освітні технології почали осмислюватися як процес вивчення, розроблення та застосування принципів оптимізації освітньої діяльності з опорою на досягнення науки і техніки.

Четвертий період (від сер. 80-х рр.) пов'язаний із упровадженням комп'ютерної техніки в освітній процес. Створення комп'ютерних лабораторій і дисплейних класів, розвиток програмного забезпечення, поява інтерактивних відеосистем сприяли переходу від лінійних моделей навчання до більш гнучких, індивідуалізованих та інтерактивних освітніх середовищ. Технологія навчання дедалі більше орієнтується не лише на передачу знань, а й

на розвиток мислення, самостійності та пізнавальної активності здобувачів. Для 70-80-х рр. також є характерним утвердження поняття «освітні технології» як комплексного процесу вивчення, проектування й використання принципів інтенсифікації та оптимізації освітньої діяльності. У цьому контексті технології перестають бути сукупністю засобів і набувають статусу методології організації освітнього процесу.

У 90-ті рр. технологічний підхід зазнав подальшого розвитку у зв'язку зі стрімким поширенням комп'ютерних і мультимедійних засобів, інтерактивних відеосистем та становленням інформаційно-комунікаційних технологій. Освітні технології починають орієнтуватися на формування інформаційної культури, адаптацію до потреб особистості та підвищення якості освіти в умовах глобалізації. Таким чином, еволюція поняття «освітні технології» відображає не лише технічний прогрес, а й глибинні зміни в розумінні цілей, змісту та способів організації освітнього процесу.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується істотним розширенням сфери освітніх і педагогічних технологій, що зумовлено інтенсифікацією освітніх процесів, цифровізацією, міждисциплінарністю знань та зміною ролі суб'єктів навчання. У цих умовах дискусія щодо сутності поняття не лише не втрачає актуальності, а й поглиблюється, знаходячи відображення в різних наукових підходах і численних дефініціях.

Виклад основного матеріалу. У широкому розумінні «освітні технології» репрезентують системний спосіб проектування, організації, реалізації та оцінювання освітнього процесу з метою забезпечення прогнозованих результатів професійної підготовки фахівця, навчання здобувача і розвитку особистості. Проблематика термінологічної диференціації ускладнюється ще і тим, що разом із поняттям «освітні технології» в науковому обігу функціонують суміжні категорії, зокрема «педагогічні технології», «навчальні технології», «виховні технології», «соціально-виховні технології», «технології управління», «інформаційні технології» тощо (рис. 1). Кожне з цих понять акцентує увагу на певному аспекті освітньої діяльності, однак у сукупності вони формують єдине концептуальне поле сучасної освіти.

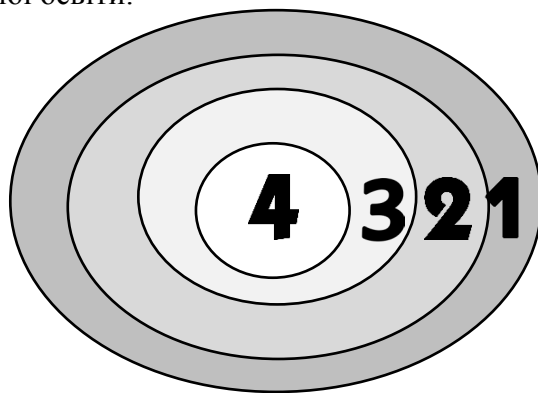

Рис. 1. Концептуальна взаємодія складників освітніх технологій (за Михайліченком М., Рудиком Я., 2016: 17), де 1 – Освітні технології; 2 – Педагогічні технології; 3 – Технології навчання (виховання, управління); 4 – Педагогічна техніка

Так, «педагогічні технології» здебільшого розглядаються як науково обґрунтовані та методично забезпечені моделі освітньої діяльності, спрямовані на оптимізацію взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. У цьому контексті увага зосереджується не лише на методах і формах навчання, а й на ціннісних орієнтирах, дидактичних принципах та педагогічних умовах їхньої реалізації.

У межах третього понятійного поля «навчальні технології» є складовою педагогічних та освітніх технологій і фокусуються, насамперед, на організації процесу засвоєння знань, формування умінь і навичок, розвитку компетентностей здобувачів освіти. Вони охоплюють способи структурування навчального матеріалу, логіку подачі інформації, використання активних і інтерактивних методів, а також інструментарій оцінювання навчальних досягнень.

Натомість, «виховні технології» орієнтовані на формування ціннісно-світоглядних настанов особистості, соціально значущих якостей, моральних норм і моделей її поведінки.

Вони передбачають цілеспрямований і поетапний вплив на особистість у процесі виховної взаємодії, що здійснюється як у межах закладу освіти, так і поза ним.

Поняття «соціально-виховних технологій» розширює межі впливу викладача, включаючи соціальне середовище як важливий чинник розвитку особистості. Такі технології застосовуються у сфері соціальної педагогіки та соціальної роботи і спрямовані на соціалізацію, інтеграцію й підтримку особистості в різних життєвих обставинах.

Окреме місце у структурі освітніх технологій посідають «технології управління», які стосуються організації та регулювання діяльності освітніх систем і закладів. Вони охоплюють планування, моніторинг, контроль і коригування освітнього процесу, забезпечуючи його ефективність та відповідність стратегічним цілям освіти.

Важливим структурним компонентом сучасних освітніх технологій є «інформаційні технології», що визначаються як сукупність засобів і методів збирання, збереження, оброблення та передавання інформації з використанням цифрових і мережевих ресурсів. Їх інтеграція в освітній процес сприяє індивідуалізації навчання, розширенню доступу до знань, підвищенню інтерактивності та формуванню цифрової компетентності учасників освітнього процесу.

Таким чином, множинність і варіативність трактувань поняття «освітні технології» зумовлена його складною структурою та багатоаспектністю. Така сукупність взаємопов'язаних понять від педагогічних і навчальних до управлінських та інформаційних технологій і дозволяє розглядати освітні технології як інтегровану систему, спрямовану на забезпечення якості освіти та сталого розвитку освітнього середовища в умовах сучасних соціокультурних викликів.

Поняття «освітня технологія», хоча й розглядається як відносно нове утворення в системі освіти, проте має глибоке етимологічне та концептуальне коріння в античній теоретичній традиції. Семантичним підґрунтям цього терміну є грецьке слово «технологія», що походить від двох лексем *τέχνη* (техні) і *λόγος* (логос). У класичній грецькій філософії поняття *τέχνη* означало мистецтво, ремесло, вміння, майстерність, а також цілеспрямовану діяльність людини, що базувалося не лише на інтуїції, а й на раціональному знанні та досвіді. На відміну від природних процесів, *τέχνη* розумілося як результат свідомої, організованої людської діяльності, спрямованої на створення конкретного продукту або досягнення передбачуваного результату. У цьому значенні *τέχνη* вже містила в собі ідею алгоритмічності, доцільності та відтворюваності дій, що є принципово важливими характеристиками сучасного розуміння технології. Другий складник терміну *λόγος* в античній традиції тлумачився як слово, думка, розумне пояснення, наука, закон, тобто впорядковане знання про явище. Поєднання *τέχνη* і *λόγος* зумовило формування терміну *τεχνολογία*, який буквально означав вчення про мистецтво й майстерність, або науково осмислену систему знань про способи і засоби ефективної діяльності.

У процесі історичного розвитку значення терміну «технологія» поступово трансформувалося від первісного розуміння як знання про ремесла до сучасного трактування як системи методів, процедур і операцій, спрямованих на гарантоване досягнення результату за оптимальних умов і ресурсів. Саме ця еволюція поняття і зробила можливим його перенесення з технічно-виробничої сфери в гуманітарний і освітній простір. Так, термін «технологія» набув особливого змісту, оскільки було переосмислено саму ідею майстерності – не як суто індивідуального таланту викладача, а як науково обґрунтованого, відтворюваного й керованого процесу. У такому контексті «освітні технології» постають як логічне продовження античного уявлення про *τέχνη*, поєднане з сучасним науковим *λόγος*. Отже, це є систематизоване знання про способи професійної діяльності, що забезпечують ефективність і передбачуваність освітніх результатів.

Освітні технології розглядають як ієрархічно організовану систему, в якій типи технологій перебувають у відносинах підпорядкування, взаємодоповнення та функціональної взаємозалежності (рис. 2). Такий підхід дає змогу цілісно осмислити складну структуру освітнього процесу та визначити місце кожної групи технологій у забезпеченні якості освіти.

Таблиця 1 – Ієрархія освітніх технологій

Рівень	Назва групи технологій	Зміст/характеристика	Практична реалізація і методи
I (макрорівень)	Освітні технології	Визначають модель і стратегію функціонування освіти як соціального інституту	Освітні стандарти, дуальна освіта, змішане навчання, цифрова екосистема освіти, політика якості
II (мезорівень)	Педагогічні технології	Системи організації освітнього процесу; інтегрують навчальні, виховні й технології управління	Особистісно орієнтоване навчання, компетентнісні технології, STEAM, інклюзивні технології, проектно-аналітичні моделі
III (мікрорівень)	Навчальні технології	Спрямовані на засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів	Кейс-метод, проектна робота, проблемне навчання, симуляції, гейміфікація, інтерактивне навчання
III (мікрорівень)	Виховні технології	Формують цінності, соціально-культурну компетентність, комунікативну культуру	Соціально-психологічні тренінги, технології розвитку EQ, культурна дипломатія в освіті, технології лідерства
III (мікрорівень)	Технології управління	Забезпечують організацію, координацію та контроль освітнього процесу	Планування, моніторинг якості, управління інноваціями, фасилітація, медіація, цифрові системи управління (аналітика даних)

Більшість сучасних освітніх технологій, попри їхню зовнішню різноманітність та відмінності у формах реалізації, спираються на спільні концептуальні засади, подібні структурні компоненти й близькі механізми впливу на здобувача освіти. Саме ця внутрішня системність і створює можливість їхнього наукового узагальнення, класифікації та подальшого аналізу. Виокремлення ключових критеріїв класифікації дає змогу осмислити природу освітніх технологій та визначити їхню функціональну роль у професійній підготовці майбутніх фахівців-міжнародників.

Одним із важливих критеріїв класифікації є чинник психологічного розвитку особистості. У межах цього підходу освітні технології поділяють на біогенні, соціогенні, психогенні та ідеалістичні. Біогенні технології спираються на природні, біологічно детерміновані можливості розвитку людини, актуальні для формування базових когнітивних умінь та мовленнєвих компетентностей. Соціогенні орієнтуються на роль соціального середовища, виховання та культурного контексту. Ці технології є особливо значущими для майбутніх міжнародників, які повинні розуміти механізми соціалізації, міжкультурної комунікації та впливу середовища на політичну поведінку. Психогенні технології апелюють до внутрішніх психічних механізмів розвитку, що дозволяє формувати навички критичного мислення, емоційної саморегуляції та аналітичної рефлексії – ключових компетентностей випускника у дипломатичній та комунікаційній практиці. Ідеалістичні технології ґрунтуються на розвитку духовних, аксіологічних та моральних структур особистості, що є принципово важливим у контексті формування професійної етики, доброчесності та ціннісної відповідальності фахівців у сфері міжнародних відносин.

Наступним критерієм класифікації технологій є орієнтація на певні особистісні структури. Тож, інформаційні технології спрямовані на формування знань, умінь і навичок, зокрема у галузі міжнародного права, глобальної економіки, дипломатичного протоколу чи регіональних студій, наприклад. Операційні технології забезпечують розвиток способів

розумових, зокрема, аналітичних, прогностичних, інтерпретаційних дій, необхідних для опрацювання складних політичних сценаріїв і вироблення стратегій. Емоційно-художні та емоційно-моральні технології сприяють становленню естетичної та етичної чутливості, що важливо для формування здатності до емпатії, культурного перекладу смислів та етичного врегулювання конфліктів у міжнародній сфері. Технології саморозвитку актуалізують механізми самоосвіти та професійної саморефлексії, без яких неможливо підтримувати конкурентність у динамічному полі зовнішньої політики та глобальної комунікації. Евристичні технології стимулюють творчий потенціал, здатність генерувати нові дипломатичні рішення та інноваційні формати міжкультурної взаємодії. Прикладні технології забезпечують розвиток практичної діяльності, зокрема переговорних навичок, медіаційних технік, роботи з інформаційними потоками, аналітичного моделювання міжнародних процесів.

У контексті професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин диференціація освітніх технологій за характером змісту та структурної організації набуває особливої функціональної значущості, оскільки відображає багатовимірність професійного профілю майбутнього міжнародника. Поділ технологій на навчальні та виховні корелює з дуальною природою міжнародних студій, де когнітивний компонент, а саме знання з міжнародної політики, дипломатії, міжнародного права, регіонознавства, є невіддільними від ціннісно-мотиваційних орієнтацій здобувачів, необхідних для здійснення дипломатичної та міжкультурної комунікації. Світські та релігійні технології у цьому контексті відображають різні підходи до формування світоглядної культури, що є важливою складовою здатності майбутніх фахівців працювати у мультикультурних середовищах і бути чутливими до конфесійних аспектів глобальних і регіональних політичних процесів.

Виокремлення загальноосвітніх і професійно орієнтованих технологій дозволяє зберегти баланс між фундаментальною підготовкою та розвитком специфічних компетентностей у сфері зовнішньої політики, міжнародного права, глобальної безпеки й дипломатичного протоколу. Гуманітарні технології відіграють провідну роль у формуванні критичного мислення, навичок аналітичної роботи з міжнародними текстами й медіадискурсами, а технократичні – у забезпеченні оволодіння цифровими інструментами аналітики, геоінформаційними системами, засобами візуалізації міжнародних процесів, ставшими невід’ємною частиною професії міжнародника в епоху дипломатії на основі даних.

Поділ на галузеві та предметні технології відображає спеціалізацію професійної підготовки фахівців – від європейських студій і регіонознавства до безпекових студій і міжнародної комунікації, сприяючи формуванню комплексного бачення глобальних процесів. За рівнем інтеграції особливо важливою є характеристика монотехнологічних, комплексних і наскрізних технологій. Монотехнології забезпечують цілеспрямоване опрацювання окремих умінь (наприклад, симуляції переговорів чи аналіз зовнішньополітичних документів). Комплексні технології інтегрують різні методи для формування міждисциплінарних компетентностей, що відповідає реальній поліструктурності міжнародних процесів. Так, міжкультурна комунікація, медіаграмотність чи дипломатичний етикет проходять наскрізно через усю систему підготовки міжнародників, забезпечуючи стійкість та цілісність професійної ідентичності.

У сучасних умовах трансформації вищої освіти, зокрема в контексті підготовки майбутніх фахівців з міжнародних відносин, інноваційні освітні технології набувають особливої значущості. Специфіка професійної діяльності міжнародника, тобто його робота в міжкультурному середовищі, аналітичне мислення, комунікація, прийняття відповідальних рішень вимагають застосування таких освітніх технологій, які орієнтовані не лише на засвоєння знань, а й на формування цілісної професійної особистості.

Однією з ключових у системі підготовки майбутніх міжнародників є підпорядкована педагогічна технологія критичного мислення, спрямована на формування у здобувачів умінь аналізувати складні міжнародні процеси, порівнювати різні точки зору,

аргументовано відстоювати власну позицію під час дискусій, переговорів та публічних виступів. Вона сприяє виробленню навичок прийняття виважених рішень у ситуаціях політичної, економічної чи гуманітарної невизначеності.

Важливе місце посідає технологія навчання як дослідження, оскільки професійна діяльність міжнародника передбачає роботу з джерелами, аналітику, прогнозування та інтерпретацію міжнародних подій. Залучення здобувачів до міні-досліджень, аналітичних проєктів, кейс-стаді та моделювання міжнародних процесів формує дослідницьку культуру, академічну доброчесність і здатність до самостійної наукової діяльності.

Інтегральна педагогічна технологія є особливо актуальною в умовах міждисциплінарної підготовки міжнародників, адже поєднує знання з політології, міжнародного права, економіки, історії, культурології, соціології та іноземних мов. Формування цілісного уявлення про міжнародні відносини як систему взаємопов'язаних процесів сприяє створенню комплексного «образу світу» майбутнього фахівця.

Не менш значущою є технологія розвивального навчання, яка орієнтується на розвиток інтелектуальної автономії здобувачів, їхньої здатності до самонавчання та професійного самовдосконалення. Для майбутніх міжнародників це означає готовність до безперервної освіти, швидкої адаптації до змін глобального середовища, оновлення знань і компетентностей упродовж життя.

Технологія формування творчої особистості відіграє важливу роль у підготовці фахівців, здатних до нестандартного мислення, генерації нових ідей та пошуку альтернативних рішень у міжнародних конфліктах і кризових ситуаціях. Вона сприяє розвитку креативності, стратегічного мислення та усвідомленого вибору власної професійної й громадянської позиції.

У цьому контексті органічно поєднується технологія особистісно орієнтованого навчання, забезпечуючи індивідуальну освітню траєкторію міжнародника із врахуванням його професійних інтересів у дипломатії, міжнародній безпеці, культурній дипломатії, зовнішній політиці тощо та стимулюючи розвиток його самостійності й відповідальності.

Практико-орієнтований характер підготовки реалізує проєктна технологія, що дозволяє здобувачам застосовувати отримані знання у моделюванні міжнародних переговорів, розробленні аналітичних доповідей, стратегій публічної дипломатії чи міжнародних проєктів. Вона формує здатність працювати з реальними проблемами та приймати рішення в умовах професійної відповідальності.

Технологія диференційованого навчання забезпечує врахування різного рівня професійної підготовки, аналітичних здібностей та мовних компетентностей здобувачів, стимулюючи їх до саморозвитку, самоосвіти та пошуку нестандартних рішень у професійній діяльності.

Особливе значення у системі підготовки міжнародників має і технологія гуманістичного навчання, спрямована на формування ціннісних орієнтацій, громадянської відповідальності, міжкультурної толерантності та патріотизму. Саме вона закладає підґрунтя для виховання фахівця, здатного діяти в інтересах держави, дотримуючись принципів демократизму, гуманізації та міжнародного права.

Ефективність освітнього процесу підсилюють технологія модульно-розвиваючого навчання, що формує самоосвітню компетентність випускника, та технологія групового навчання, що розвиває комунікативні навички, тобто уміння працювати в команді, вести переговори й досягати консенсусу. Водночас, технології індивідуалізації навчання забезпечують максимальну реалізацію потенціалу кожного здобувача в межах існуючої освітньої системи.

Технологія ситуативного моделювання є особливо ефективною у системі професійної підготовки майбутніх міжнародників, оскільки безпосередньо відтворює характер їхньої майбутньої діяльності, пов'язаної з переговорними процесами, міжкультурною комунікацією, врегулюванням конфліктів і ухваленням рішень у складних ситуаціях. Ця технологія передбачає активне включення здобувачів в ігрове моделювання, що створює

умови для максимальної свободи інтелектуальної та комунікативної діяльності, обмеженої лише логікою сценарію та встановленими правилами. У процесі ситуативного моделювання майбутні міжнародники самостійно обирають ролі дипломата, представника міжнародної організації, урядовця, експерта, журналіста, представника громадянського суспільства та ін., висувають припущення щодо можливого розвитку міжнародних подій, аналізують політичні, економічні та гуманітарні ризики, шукають оптимальні шляхи розв'язання проблемної ситуації. Важливим компонентом є формування відповідальності за прийняті рішення, що є ключовою професійною якістю фахівця у сфері міжнародних відносин.

Особливе місце серед технологій ситуативного моделювання посідає рольова гра, яка має значний потенціал для формування практичних компетентностей майбутніх міжнародників. Метою рольової гри є не лише відпрацювання конкретних професійних навичок, а й усвідомлення позиції іншого учасника міжнародної взаємодії, розвиток емпатії, толерантності та здатності діяти в умовах культурних і політичних відмінностей. У ході гри можуть моделюватися дипломатичні переговори, робота міжнародних самітів, зустрічі представників держав і міжнародних організацій, кризові наради, медіації конфліктів або публічні комунікації з міжнародною аудиторією. Рольова гра дає здобувачам можливість аналізувати та творчо використовувати власний соціальний, навчальний і культурний досвід для відтворення подій, позицій та поведінкових стратегій сторін міжнародного процесу. Це сприяє розвитку у них аналітичного мислення, аргументації, переконливої комунікації та навичок командної роботи.

У практиці підготовки майбутніх міжнародників ситуативне моделювання доцільно застосовувати під час вивчення дисциплін на кшталт «Міжнародні відносини», «Дипломатичний протокол і етикет», «Міжнародні переговори», «Міжкультурна комунікація», «Публічна дипломатія», «Культурна дипломатія» тощо. Здобувачі можуть працювати в малих групах або парах, отримуючи опис конкретної проблемної міжнародної ситуації (загострення міждержавного конфлікту, гуманітарна криза, переговори щодо мирного врегулювання, санкційна політика тощо), на основі якої необхідно змоделювати переговорний процес, консультаційну зустріч або офіційну розмову між сторонами. Після завершення рольової взаємодії відбувається колективне обговорення та рефлексивний аналіз результатів, оцінюються аргументи учасників, стиль комунікації, ефективність обраних стратегій, відповідність дій нормам міжнародного права та дипломатичного етикету. Пропонуються альтернативні варіанти розв'язання ситуації, визначаються типові помилки учасників і можливі шляхи їх уникнення в реальній професійній практиці. Таким чином, технології ситуативного моделювання у професійній підготовці майбутніх міжнародників забезпечують поєднання теоретичних знань із практичним досвідом, сприяють формуванню професійних компетентностей і готують здобувачів до ефективної діяльності в умовах реальних міжнародних викликів.

Важливе місце у професійній підготовці майбутніх міжнародників посідають технології опрацювання дискусійних питань, які виступають дієвим засобом стимулювання пізнавальної активності та формування аналітично-комунікативних компетентностей. Дискусія як форма публічного обговорення суперечливих проблем відповідає специфіці фахової діяльності міжнародника, що передбачає вміння працювати з альтернативними позиціями, аргументувати власну точку зору та брати участь у відкритому діалозі з представниками різних культур і політичних поглядів. Участь у дискусійних обговореннях сприяє розвитку критичного мислення, усвідомленню власної професійної позиції та глибшому осмисленню міжнародних проблем.

Ефективним інструментом формування навичок аргументованого мовлення в процесі професійної підготовки майбутніх міжнародників є технологія PRES / PPEC (Position – позиція, точка зору; Reason – причина, аргумент; Example – приклад; Solution – рішення). Її застосування дає змогу структурувати висловлювання відповідно до логіки дипломатичного та експертного спілкування, що є типовим для міжнародних переговорів,

публічних заяв і аналітичних обговорень. Послідовна реалізація етапів даного методу забезпечує формування вмінь стисло й переконливо формулювати позицію, аргументувати її на основі причинно-наслідкових зв'язків, підтверджувати фактичним матеріалом і робити узагальнені висновки. Це підвищує ступінь мовленнєвої культури та переконливості майбутніх фахівців з міжнародних відносин.

Логічним доповненням до дискусійних технологій є проєктна технологія, яка у системі підготовки майбутніх міжнародників виконує інтегративну функцію, поєднуючи аналітичну, дослідницьку та комунікативну діяльність. Метод проєктів орієнтований на розв'язання комплексних проблем міжнародного характеру, що завершуються конкретним практичним результатом, зокрема аналітичною доповіддю, політичним брифінгом, рекомендаціями для ухвалення рішень, інформаційною кампанією або сценарієм міжнародної ініціативи. У процесі проєктної діяльності здобувачі вищої освіти навчаються самостійно опрацьовувати інформацію, застосовувати знання у нових ситуаціях, співпрацювати в міждисциплінарних і міжкультурних командах, використовувати дослідницькі методи та представляти результати власної роботи з урахуванням міжнародного контексту.

Важливим складником сучасної професійної підготовки майбутніх міжнародників є мультимедійні технології навчання, які розширюють дидактичні можливості освітнього процесу та наближають його до реальних умов професійної діяльності. Використання мультимедіа забезпечує поєднання різних каналів сприйняття інформації (візуального та аудіального), сприяючи підвищенню інтенсивності опанування навчального матеріалу й рівня його осмислення. Мультимедійні засоби створюють умови для організації дистанційного й змішаного навчання, розвитку навичок самоосвіти та залучення здобувачів вищої освіти до глобального інформаційного простору. Однією з найбільш поширених форм застосування мультимедійних технологій у підготовці майбутніх міжнародників є використання мультимедійних презентацій, що поєднують текстову, графічну, аудіо- та відеоінформацію. Такий формат подання матеріалу відповідає практикам міжнародної професійної комунікації (презентації для міжнародних організацій, аналітичні виступи, публічні брифінги), формуючи у здобувачів уміння структурувати інформацію, добирати релевантний візуальний супровід та презентувати складні міжнародні проблеми у доступній і переконливій формі. Поєднання мультимедійних та телекомунікаційних технологій, у свою чергу, забезпечує доступ до актуальних міжнародних інформаційних ресурсів і сприяє інтеграції майбутніх міжнародників у безперервний освітній і професійний простір.

У контексті даного дослідження кейс-метод розглядається як ефективна технологія професійної підготовки майбутніх міжнародників, орієнтована на формування аналітичного мислення, здатності працювати з багатоваріантними ситуаціями та ухвалювати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Його концептуальною основою є відмова від трансляції єдиного «правильного» знання на користь усвідомлення множинності істин, що відповідає природі міжнародних процесів і специфіці дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Кейс-метод характеризується демократичним характером організації освітнього процесу, за якого здобувач виступає активним і рівноправним його учасником, а викладач виконує функцію модератора та організатора фахової дискусії. У такій взаємодії знання формуються у процесі спільного аналізу реальних або наближених до реальності професійних ситуацій, що актуалізує досвід майбутньої міжнародної діяльності. Застосування кейс-методу забезпечує поєднання теоретичної підготовки фахівців із формуванням у них практичних навичок, зокрема аналізу міжнародних ситуацій, оцінювання альтернативних рішень, прогнозування наслідків та аргументованого захисту власної позиції. У технологічному вимірі кейс-метод реалізується через послідовні етапи, від розуміння ситуації та діагностики проблеми до вироблення, оцінювання й обґрунтування стратегічних рішень. Він передбачає поєднання індивідуальних і групових форм роботи, що сприяє розвитку комунікативних умінь і командної взаємодії, необхідних у сфері міжнародних відносин.

У межах культурологічного підходу до підготовки фахівців-міжнародників технології спрямовуються не лише на засвоєння професійних знань і процедур, а й на глибоке розуміння культурних кодів, ціннісних систем, моделей поведінки та символічних практик різних суспільств. Наведені нижче приклади ілюструють практичну реалізацію такого підходу в освітньому процесі:

а) Кейс-орієнтовані завдання з міжкультурної комунікації. Здобувачам пропонуються кейси, що відтворюють реальні ситуації міжкультурної взаємодії: дипломатичні переговори з урахуванням національних стилів спілкування, культурних табу, ієрархічності або колективістських / індивідуалістських моделей поведінки. Наприклад, аналізується ситуація непорозуміння під час міжнародної зустрічі, зумовленої відмінностями у невербальній комунікації або ритуалах ділового етикету. У межах кейсу здобувачі вчаться інтерпретувати поведінку партнерів крізь призму культурних особливостей і пропонувати рішення, засновані на принципах культурної чутливості.

б) Ситуативне моделювання як реконструкція культурних контекстів. Рольові та ділові ігри використовуються для відтворення культурно зумовлених моделей міжнародної взаємодії. Здобувачі виконують ролі представників різних країн або культур, дотримуючись норм мовленнєвої поведінки, ціннісних орієнтацій і комунікативних стратегій, притаманних відповідним культурним середовищам. Такий формат сприяє формуванню здатності до культурної емпатії, усвідомлення відносності власних норм і розвитку толерантності як ключових професійних якостей міжнародника.

в) Проєктна діяльність з аналізу культурної дипломатії. У межах проєктної технології здобувачі розробляють проєкти, пов'язані з аналізом та презентацією інструментів культурної дипломатії окремих країн або регіонів. Це можуть бути проєкти, присвячені діяльності культурних інститутів, мовній політиці, національному брендингу, фестивальному руху або культурним обмінам. У процесі роботи здобувачі вчаться розглядати культуру як ресурс «soft power» і усвідомлювати її роль у формуванні міжнародного іміджу держави.

г) Дискусійні платформи з культурологічної проблематики. Організація навчальних дискусій навколо питань культурної ідентичності, глобалізації, культурної пам'яті, постколоніальних наративів або міжкультурних конфліктів сприяє розвитку критичного мислення й ціннісної рефлексії. Використання структурованих методів аргументації дозволяє здобувачам виявляти та обґрунтовувати власну позицію з урахуванням культурного контексту та різних світоглядних традицій.

д) Аналіз автентичних культурних текстів і медіаматеріалів. У процесі підготовки майбутніх міжнародників активно залучаються культурні тексти, зокрема художні твори, кінематограф, публічні промови, медіанаративи, символічні образи та ритуали. Їхній аналіз спрямований на декодування культурних смислів і розуміння того, яким чином вони впливають на міжнародне сприйняття країни та її політики. Це формує у здобувачів здатність інтерпретувати події міжнародного життя не лише в політичній, а й у культурній площині.

Дослідницьке (евристичне) навчання у підготовці міжнародників на засадах культурологічного підходу доцільно розглядати як технологію формування здатності аналізувати складні регіональні процеси, працювати з неоднозначною інформацією та приймати рішення в умовах культурної, політичної й соціально-економічної різноманітності. У цьому контексті технологія передбачає чіткий алгоритм дій здобувача: усвідомлення проблемності міжнародних і регіональних ситуацій (конфлікти, інтеграційні процеси, культурні протиріччя), надання їм особистісної та професійної значущості, формування вміння виділяти проблеми й перетворювати їх на дослідницькі завдання. Навчальне пізнання організовується як система завдань, що моделюють реальні виклики міжнародної практики.

Різні види діяльності здобувачів (репродуктивна, алгоритмічна, трансформувальна, творчо-пошукова тощо) поєднуються в навчальних текстах, зокрема з регіонаознавства (від

відтворення фактів про регіон – до застосування відомих моделей у нових геополітичних ситуаціях і створення власних аналітичних інтерпретацій). Розвивальний ефект досягається за рахунок домінування аналітично-синтетичної та пошукової діяльності. Модель «навчання дослідженню» (зіткнення з проблемою, збір і перевірка даних, висунення гіпотез, пояснення, рефлексія) безпосередньо відповідає професійній логіці діяльності фахівця-міжнародника, який працює з відкритими джерелами, порівнює регіони, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, прогнозує наслідки рішень і перспективи. Таким чином, евристичне навчання в підготовці міжнародників забезпечує перехід від засвоєння готових знань до моделювання реальної професійної діяльності, де цінується не відтворення стандартів, а аналітична новизна, культурна інтерпретація та здатність працювати з багатоваріантними результатами. Застосування дистанційних і телекомунікаційних форм дослідницького навчання додатково розширює можливості професійної підготовки фахівців, забезпечуючи доступ до автентичних джерел, міжнародних баз даних, експертних середовищ та міжкультурної академічної комунікації. Така форма роботи максимально наближає освітній процес до реальних умов сучасної міжнародної діяльності, що дедалі більше здійснюється у цифровому та мережевому просторі.

Проектування освітнього середовища закладу вищої освіти слід розглядати як цілеспрямоване моделювання умов професійного становлення майбутніх фахівців, зокрема тих, чия діяльність відбуватиметься у міжнародному, міжкультурному та багатомовному середовищі. Проектування виступає процесом усвідомленого творення середовища, необхідного для визначення стратегічних цілей підготовки, способів і засобів її реалізації, а також досягнення прогнозованих результатів професійного розвитку. Базовими засадами проектування освітнього середовища є прогнозування його розвивального потенціалу, конструювання професійно значущих якостей середовища, моделювання стратегій його функціонування та планування механізмів їхньої практичної реалізації. У контексті професійної підготовки міжнародників особливого значення набуває орієнтація на формування в здобувачів здатності ефективно взаємодіяти з політично, культурно, соціально та ціннісно неоднорідним зовнішнім світом.

Прогнозування можливостей освітнього середовища передбачає визначення зони потенційних міжкультурних і професійних контактів, у межах яких здобувач засвоює моделі міжнародної комунікації, переговорної поведінки та професійної мобільності. Освітнє середовище має не лише інформувати, а й опосередковувати поведінку майбутнього фахівця, збагачувати його досвід, сприяти розвитку толерантності, емпатії, готовності до співпраці та відповідального ухвалення рішень. При цьому важливо відрізнити формальні можливості середовища від реальних за критеріями доступності, відкритості й практичної реалізованості для здобувачів. Конструювання якостей освітнього середовища орієнтується на виявлення та посилення його професійно зумовлених функцій. Заняття мають слугувати «точкою входу» у світ глобальних знань і міжнародних дослідницьких практик; бібліотека та цифрові ресурси – формувати навички роботи з міжнародними базами даних, аналітичними звітами та нормативними документами; позааудиторні простори – ставати середовищем апробації практик міжкультурної взаємодії та командної роботи. Моделювання стратегій творення освітнього середовища для майбутніх фахівців міжнародного профілю здійснюється шляхом оновлення, доповнення або переосмислення існуючих освітніх «ніш». Це може включати ревіталізацію форм академічної мобільності, створення міжкультурних клубів і дипломатичних симуляцій, інтеграцію курсів з регіоназнавства, міжнародного права, публічної дипломатії, а також запобігання формуванню середовищних практик, що звужують світогляд або культивують ксенофобські настанови.

Для підготовки фахівців міжнародного профілю освітнє середовище має забезпечувати доступ до багатомовних ресурсів, міжнародних баз даних, автентичних текстів, мультимедійних матеріалів, а також умови для синхронної й асинхронної міжкультурної взаємодії. Модель навчання може бути побудована як повністю мережева,

коли всі основні елементи освітнього процесу – вибір і проходження курсів, організація занять, контрольні заходи, заліки та іспити – реалізуються через комп'ютерні мережі. Для цього використовуються інтернет-технології, веб-платформи, електронна пошта, інтерактивні сервіси та інші мережеві інструменти, функціонування яких базується на можливостях локальних і глобальних телекомунікаційних систем. Відтак, перспективною технологією є використання Wiki-платформ, які дають змогу організувати колективну роботу здобувачів над створенням гіпертекстових матеріалів – аналітичних оглядів, культурологічних довідників, глосаріїв міжнародної термінології тощо, що сприяє розвитку у здобувачів критичного мислення, автономності та відповідальності за спільний результат.

Застосування технологій дистанційного навчання також підвищує забезпеченість здобувачів навчальними матеріалами, що є критично важливим для галузі міжнародних відносин, де інформація швидко оновлюється. Водночас, цифровізація освітнього процесу не руйнує традиційні засади вищої освіти, а трансформує її формат, зберігаючи провідну роль викладача як модератора, експерта й носія професійно й культурно значущих цінностей. Вибір дистанційних технологій значною мірою залежить від балансу між контактною та дистанційною складовими навчання. Для підготовки міжнародників оптимальним є змішане навчання, яке дозволяє поєднувати цифрові ресурси з живим дискусійним простором, що забезпечує формування етичних настанов, комунікативної культури й професійного світогляду.

У сучасних умовах глобалізації та інтенсивного розвитку міжнародних зв'язків самостійна робота здобувачів виступає однією з провідних форм організації освітнього процесу. Для фахівців міжнародного профілю вона набуває особливого значення, оскільки спрямована не лише на засвоєння навчального матеріалу, а й на формування здатності до безперервної самоосвіти, професійної мобільності та адаптації в багатомовному й міжкультурному середовищі. Самостійна робота реалізується як у межах аудиторних занять, так і в позааудиторній діяльності, утворюючи цілісну організаційну систему професійної підготовки. Так, у процесі кредитно-модульного навчання самостійна робота здобувачів розглядається як провідна форма освітньої діяльності, що здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей, пізнавальних можливостей і професійних орієнтацій майбутніх міжнародників. Вона реалізується у формах індивідуальної та колективної навчальної діяльності під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Такий підхід наближає освітній процес до реальних умов майбутньої професійної діяльності, де фахівець самостійно аналізує інформацію, приймає рішення та несе відповідальність за їх результати.

Варто звернути увагу на технологію професійного портфоліо в підготовці фахівців. У сучасному глобалізованому світі дедалі очевиднішою стає обмеженість традиційних форм оцінювання навчальних досягнень здобувачів, зокрема тестування, яке не дозволяє в повному обсязі сформулювати й об'єктивно оцінити комплекс професійно значущих умінь і компетентностей, необхідних майбутнім фахівцям міжнародного профілю. Стандартні контрольні процедури орієнтовані переважно на перевірку знань, тоді як міжнародна професійна діяльність вимагає розвинених аналітичних, комунікативних, міжкультурних, рефлексивних та презентаційних умінь. У цьому контексті важливим інструментом модернізації системи оцінювання виступає технологія професійного портфоліо, що базується на накопичувальному підході до фіксації, аналізу та оцінювання навчальних і професійних досягнень здобувачів. Світовий та вітчизняний освітній досвід свідчить, що портфоліо дедалі активніше використовується у провідних університетах як засіб автентичного оцінювання діяльності здобувачів у максимально наближених до реальних професійних ситуаціях. Для підготовки фахівців-міжнародників портфоліо виходить за межі альтернативної форми контролю знань і набуває статусу інструменту професійного розвитку, самопрезентації та побудови індивідуальної освітньо-кар'єрної траєкторії. Воно дозволяє відобразити не лише результат навчання, а й динаміку формування компетентностей здобувача, важливих для його подальшої роботи в дипломатичній, аналітичній, міжнародно-комунікаційній, освітній чи проєктній сферах.

Портфоліо виконує як зовнішню, так і внутрішню функції. У зовнішньому вимірі воно слугує засобом ознайомлення викладачів, роботодавців, міжнародних партнерів із професійним зростанням здобувача та рівнем сформованості його компетентностей. У внутрішньому – сприяє розвитку рефлексії, усвідомленню власних сильних і слабких сторін, формуванню мотивації до самовдосконалення й самоосвіти, що є критично важливим для фахівців міжнародного профілю. Функціонально портфоліо сприяє підтримці навчальної мотивації, розвитку навичок самопланування, самоконтролю та самооцінки, формує вміння ставити професійні цілі та оцінювати шляхи їх досягнення. Для фахівців-міжнародників особливе значення має рефлексивна функція портфоліо, адже здатність аналізувати власну діяльність, критично оцінювати результати та корегувати стратегії дій є необхідною умовою успішної професійної реалізації в міжнародному середовищі.

Залежно від мети й змісту підготовки у професійній освіті застосовуються різні типи портфоліо: портфоліо документів, портфоліо робіт та портфоліо відгуків. Для міжнародників найбільш доцільним є комплексне поєднання цих типів, оскільки воно дозволяє відобразити як формальні освітні результати, так і практичний досвід, участь у міжнародних проєктах, стажуваннях, конференціях, волонтерських і комунікативних ініціативах тощо.

Структура портфоліо має індивідуальний характер, однак у підготовці фахівців з міжнародних відносин доцільно орієнтуватися на такі блоки, як професійні знання й уміння, професійна мобільність, інформаційна та медіакультура, комунікативні якості, міжкультурна компетентність, соціальна активність і когнітивна гнучкість. Вагомим елементом кожного блоку є рефлексивний компонент, який демонструє усвідомлене набуття компетентностей. Оцінювання портфоліо є складним для викладача завданням і потребує поєднання якісних та кількісних критеріїв. Важливо, щоб відбір матеріалів здійснювався самими здобувачами, починаючи з перших етапів навчання, що дозволяє наочно продемонструвати їхній професійний прогрес. Для міжнародників особливо значущою є відповідність змісту портфоліо освітнім і професійним цілям, різноманітність представлених матеріалів та їхня практична спрямованість.

Використання портфоліо у професійній підготовці фахівців з міжнародних відносин має низку переваг. Воно забезпечує автентичність оцінювання, формує навички самопрезентації, розвиває аналітичне мислення, сприяє формуванню професійної ідентичності та знижує ризики академічної недоброчесності. Водночас, використання портфоліо потребує значних часових ресурсів, чітко визначених критеріїв оцінювання та підготовленості викладачів до роботи з індивідуалізованими формами контролю. Загалом, технологія професійного портфоліо є ефективним засобом зміщення акценту з фіксації недоліків на виявлення досягнень, із зовнішнього контролю на самооцінку та саморозвиток. У підготовці фахівців-міжнародників портфоліо сприяє формуванню суб'єктної позиції здобувача як активного учасника власного професійного становлення та відповідає сучасним вимогам до конкурентоспроможного спеціаліста в міжнародному середовищі.

У сучасному професійному освітньому контексті підготовка фахівців у сфері міжнародних відносин здійснюється за допомогою різноманітних освітніх технологій із використанням методів активного навчання, таких як кейс-метод, дискусії, проєктні та симуляційні практики тощо, що сприяють розвитку аналітичного мислення, критичного оцінювання інформації, комунікативних та стратегічних навичок, а також здатності до прийняття рішень у міжкультурному і міжнародному контексті. Проте, однією з визначальних складових цього процесу є впровадження технології портфоліо, що виступає засобом систематизації, документування та оцінювання досягнень здобувачів. З огляду на зазначене вище, стало доцільним узагальнення методів освітніх технологій у вигляді структурованої таблиці, що дозволило наочно продемонструвати її застосування, зв'язок із формуванням компетентностей та можливості інтеграції результатів у портфоліо (таблиця 2).

Таблиця 2 – Методи освітніх технологій в системі професійної підготовки міжнародників на прикладі портфоліо

Метод	Опис	Приклади використання	Компетентності	Відображення у портфоліо
Портфоліо	Систематичний збір робіт та досягнень здобувача	Збір дослідницьких робіт, участь у конференціях, перекладацькі проекти, сертифікати тощо	Самооцінка, саморозвиток, організаційні навички, рефлексивні здібності тощо	Розділи «Творчий доробок», «Досягнення», «Відгуки»; рефлексивні коментарі
Кейс-метод	Аналіз реальних або змодельованих міжнародних ситуацій	Розбір міжнародних конфліктів, планування культурних дипломатичних заходів	Аналітичне мислення, стратегічне планування, прийняття рішень тощо	Документування рішень та висновків у «Творчому доробку»; рефлексія щодо процесу аналізу
Рольові ігри / симуляції	Відтворення переговорів, роботи міжнародних організацій	Симуляції ООН, дипломатичні переговори, модельні міжнародні проекти	Комунікація, міжкультурна взаємодія, командна робота, аргументація	Відеофрагменти, звіти про виконання ролі, самооцінка у портфоліо
Проектна діяльність	Створення реальних або освітніх проектів	Організація міжнародних конференцій, розробка освітніх програм, культурні заходи	Управлінські навички, лідерство, планування, аналітика тощо	Плани проектів, результати, звіти, аналіз ефективності у «Творчому доробку»
Інтерактивне навчання (дебати, мозковий штурм, дискусії)	Активна участь здобувачів у обговоренні проблем	Дебати про міжнародну політику, обговорення глобальних викликів, аналіз стратегій держав	Критичне мислення, аргументація, швидке ухвалення рішень	Звіти про участь, підсумки дискусій, аналіз власних висловлювань
Міні-дослідження / аналітичні записки	Самостійне вивчення певної проблеми та підготовка висновків	Аналітика зовнішньополітичних процесів, порівняльний аналіз міжнародних систем	Дослідницькі навички, самостійність, здатність до системного аналізу	Документація досліджень, звіти та аналітичні записки у «Творчому доробку»
Електронне / веб-портфоліо	Використання цифрових платформ для представлення досягнень	Публікація результатів проектів, перекладацьких робіт, відео симуляцій	Цифрова компетентність, презентаційні навички, самопрезентація	Інтерактивне портфоліо з мультимедійним контентом, аналітичними коментарями
Рефлексивні журнали щоденники	Запис особистих спостережень, досягнень, аналізу освітнього процесу	Щоденники після практики у міжнародних організаціях, самоспостереження під час симуляцій	Рефлексивні навички, самоаналіз, планування професійного розвитку	Розділ «Мій портрет» або «Рефлексії» у портфоліо, коментарі до виконаних завдань

Висновки щодо використання освітніх технологій у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з міжнародних відносин демонструють, що сучасна освіта функціонує як динамічна і гнучка система, здатна оперативно реагувати на зміни міжнародного середовища та виклики глобалізації. Відтак, сучасні освітні технології та методи формують основу стратегічно орієнтованої системи підготовки міжнародників, спрямовану на розвиток здатності до адаптації, оперативного аналізу та прийняття рішень у мінливих міжнародних умовах. Упровадження таких технологій в освітній процес забезпечує не лише ефективність професійної підготовки, а й формує стійкі механізми самонавчання та професійної саморегуляції майбутніх фахівців.

Останнім часом різко зросла роль цифрових та змішаних технологій, зокрема роботи з міжнародними базами даних, онлайн-переговорів, аналітичних платформ і відкритих освітніх ресурсів. Їхнє послідовне використання формує інформаційну культуру, навички медіаграмотності та здатність орієнтуватися у глобальному інформаційному просторі, що є критично важливим для майбутньої професійної діяльності міжнародників. Для поглибленого освоєння професійних компетентностей ефективним є використання методів інтерактивного навчання, таких як мозкові штурми, дебати та дискусійні платформи. Вони дозволяють здобувачам швидко орієнтуватися у складних ситуаціях, виробляти аргументовану позицію та аналізувати інформацію з різних джерел. Інтеграція результатів такої діяльності у портфоліо забезпечує здобувачу видимість власного прогресу та мотивує до самовдосконалення.

Доведено, що в сучасній підготовці міжнародників є важливим поєднання класичних і новітніх освітніх технологій, що дозволяють формувати у здобувачів не лише знання, а й професійні компетентності, навички критичного мислення, міжкультурної комунікації та самостійної роботи. В умовах глобалізованого світу, де майбутній випускник повинен ефективно взаємодіяти у різних культурних та політичних контекстах, традиційні лекційні форми навчання вже не забезпечують повної підготовки. Отже, актуальні освітні технології у професійній підготовці міжнародників утворюють послідовну й взаємопов'язану систему від компетентнісного підходу як методологічної основи – через кейс-метод, моделювання, проєктну діяльність і цифрові інструменти – до портфоліо та рефлексивних практик як засобів інтеграції та оцінювання результатів. Використання такої системи і забезпечує підготовку фахівця, здатного ефективно діяти у складному міжнародному середовищі, критично мислити, комунікувати між культурами та відповідально презентувати власні професійні досягнення.

Зазначимо, що технологія «портфоліо» є однією з найбільш ефективних форм оцінювання особистих досягнень здобувачів, що передбачає фіксування, накопичення, оцінку та самооцінку результатів за певний проміжок часу. Вона поєднує процес організації, представлення та роботи з різними об'єктами пізнавальної діяльності, дозволяючи оцінити професійний ріст як здобувачів, так і викладачів. Портфоліо формує ключові компетентності, зокрема інформаційні – уміння знаходити, аналізувати та застосовувати інформацію; комунікативні – ефективну співпрацю; цілетворчі – планування й організацію діяльності; саморозвивальні – здатність будувати власну траєкторію розвитку тощо. Застосування портфоліо стимулює пізнавальну активність і творчість, орієнтує на високі навчальні результати. Воно передбачає індивідуальну програму з чіткими етапами та термінами, логічно структуровані розділи та збір суттєвих матеріалів. Мета портфоліо полягає в накопиченні досягнень, діагностиці професійного прогресу та презентації розвитку особистості та професійної діяльності. Завданням його є аналіз і узагальнення роботи, демонстрація динаміки росту та ефективне представлення досвіду фахівця. Навчальне портфоліо може містити індивідуально-творчі роботи, завдання, реферати, короткі роздуми, опорні схеми, фото-, аудіо- та відеоматеріали, програми саморозвитку. Може бути практично-орієнтованим, проблемно-орієнтованим, тематичним, досягнень, особистісного розвитку чи проєкту, тижневим, семестровим, курсовим, письмовим або електронним. Портфоліо зміщує акцент з того, чого здобувач не вміє, на те, що він засвоїв, стимулює

творчу і самостійну роботу, допомагає оцінити досягнення, розвиває логічне та системне мислення, сприяє саморозвитку і самопізнанню, відображає сучасні цілі освіти та розвиток особистості як основної цінності освітнього процесу. Здобувач створює таке портфоліо, що відображає його навчальні та практичні досягнення протягом семестру або навчального року. У ньому можуть бути такі матеріали: аналіз міжнародних подій та політичних процесів у різних країнах, переклади офіційних документів, підготовлені презентації та аналітичні доповіді, результати участі у міжнародних конференціях, стажуваннях або культурних обмінах, власні реферати на теми дипломатії, безпеки, міжнародних відносин, а також плани особистого професійного розвитку у сфері міжнародних відносин.

Завершальним елементом у цій системі є рефлексивні та самооцінювальні методи, які пронизують усі етапи навчального процесу. Рефлексивні щоденники, аналітичні есе, самоаналіз результатів проєктів і портфоліо дозволяють здобувачам усвідомлено оцінювати власний професійний прогрес, співвідносити набуті компетентності з вимогами міжнародного ринку праці та вибудовувати стратегії подальшого розвитку.

Отже, сучасна підготовка міжнародників базується на комплексі методів і освітніх технологій, які взаємопов'язані. Відтак, портфоліо дає змогу зафіксувати й оцінити досягнення, кейс-методи і рольові ігри відпрацьовують практичні навички, проєктна діяльність розвиває аналітичне та організаційне мислення, а інтерактивні методи формують здатність швидко адаптуватися та аргументовано взаємодіяти. Професійне портфоліо, як синтезоване відображення усіх цих процесів, стає ключовим інструментом підготовки майбутніх міжнародників, орієнтованих на практичну реалізацію знань у глобальному контексті. Така послідовність і взаємозв'язок методів і освітніх технологій забезпечує системний розвиток професійних компетентностей, необхідних для успішної діяльності фахівців у міжнародній сфері.

ЛІТЕРАТУРА

- Вітвицька, С. С. (2003). *Основи педагогіки вищої школи*: методичний посібник для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури.
- Голубнича, Л. О. (2014). Розвиток педагогічних технологій у дидактичній науці. В кн. *Педагогіка та психологія*: зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди (Вип. 45, с. 14-23). Харків: Щедра садиба плюс.
- Гришина, Т. В. (2003). *Освітня технологія як об'єкт методичної роботи*. Харків: Основа.
- Гуревич, Р. С., Кадемія, М. Ю. (2002). *Інформаційно-комунікаційні технології у навчальному процесі*: посібник для педагогічних працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів. Вінниця: ДОВ «Вінниця».
- Дичківська, І. М. (2012). *Інноваційні педагогічні технології*: підручник. 2-ге вид., допов. Київ: Академвидав.
- Дубасенюк, О. А. (2009). Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. В кн. О. А. Дубасенюк (Ред.), *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики*: монографія (с. 14-47). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
- Михайліченко, М. В., Рудик, Я. М. (2016). *Освітні технології*: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ».
- Наволокова, Н. П. (2009). *Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій*. Харків: Вид. група «Основа».
- Носко, М. О., Гаркуша, С. В., Цигура, Г. О. (2020). Педагогічні технології: поняття, структура та зміст. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*, 164, 8, 3-11. Взято з <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/507/538>
- Олійник, П. М. (2003). Передові педагогічні технології, дидактично-методичні особливості та можливості їх. В кн. С. У. Гончаренко, П. М. Олійник (Ред.), *Метод навчання і наукових досліджень у вищій школі*: навч. посіб. (с. 138). Київ: Вища шк.

- Падалка, О. С., Нісімчук, А. С., Смолюк, І. О., Шпак, О. Т. (1995). *Педагогічні технології*: навч. посіб. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана.
- Пехота, О. М. (Ред.). (2001). *Освітні технології*: навч.-метод. посіб. Київ: А.С.К.
- Піддубник, В. (2003). Інформаційно-технологічний ресурс освіти в Україні. *Українське суспільство – 2003. Соціологічний моніторинг*, 7, 24-34.
- Пінчук, В. М. (1998). Інноваційні процеси – підґрунтя проектування нових освітніх технологій. *Освіта і управління*, 2, 3, 89.
- Пометун, О. І., Пироженко, Л. В. (2004). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання*: наук.-метод. посіб. Київ: Вид-во А.С.К.
- Пометун, О. І., Побірченко, Н. С., Коберник, Г. І., Комар, О. А., Торчинська, Т. А. (2008). *Інтерактивні технології: теорія та методика*. Умань; Київ.
- Прокопенко, І. Ф. (2018). *Педагогічні технології в підготовці вчителів*: навчальний посібник 3-є вид., допов. і переробл. Харків: ХНПУ.
- Сазоненко, Г. С. (Ред.). (2000). *Перспективні освітні технології*: наук.-метод. посібник. Київ: Гопак.
- Сисоєва, С. О. (1998). Технології педагогічної творчості в системі освітніх технологій. В кн. *Освітні технології у школі та вузі (До 210-річчя заснування м. Миколаєва)*: матеріали наук.-практ. конф. (с. 287-293). Київ: ІЗМН.
- Сисоєва, С. О. (2006). Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. *Педагогічний процес: теорія та практика*, 2, 127-131.
- Сисоєва, С. О. (Ред.). (2001). *Педагогічні технології у неперервній професійній освіті*: монографія. Київ: ВІПОЛ.
- Сисоєва, С. О. (Ред.). (2002). *Педагогічні технології: наука – практиці*: навч.-метод. підруч. (Вип. 1). Київ: ВІПОЛ.
- Смолюк, І. О. (1999). *Розвиток педагогічних технологій у вищих закладах освіти України*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Київ.
- Стрельников, В. Ю., Брітченко, І. Г. (2013). *Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МППК ПУЕТ*. Полтава: ПУЕТ.
- Царенко, М. О., Усаченко, О. П. (2013). Сучасні інтерактивні технології навчання в освіті. *Наша школа*, 3, 21-27.
- Alan, C. K., Cheung, Robert E. Slavin (2012). *How features of educational technology applications affect student reading outcomes: A meta-analysis*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2012.05.002>
- Dede, C. (2007). Reinventing the Role of Information and Communications Technologies in Education. *Journal of Educational Change*. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1744-7984.2007.00113.x>
- Jonassen, D. H. (1995). Computers as cognitive tools: Learning with technology, not from technology. *Journal of Computing in Higher Education*, 7, 2, 40-73.

REFERENCES

- Alan, C. K., Cheung, Robert E. Slavin (2012). *How features of educational technology applications affect student reading outcomes: A meta-analysis*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2012.05.002>
- Dede, C. (2007). Reinventing the Role of Information and Communications Technologies in Education. *Journal of Educational Change*. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1744-7984.2007.00113.x>
- Dubaseniuk, O. A. (2009). Innovatsiini osvitni tekhnolohii ta metodyky v systemi profesiino-pedahohichnoi pidhotovky [Innovative educational technologies and methods in the system of professional and pedagogical training]. In O. A. Dubaseniuk (Ed.), *Profesiina pedahohichna osvita: innovatsiini tekhnolohii ta metodyky [Professional teacher education: innovative technologies and methods]*: monohrafiia (pp. 14-47). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

- Dychkivska, I. M. (2012). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]*: pidruchnyk. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
- Holubnycha, L. O. (2014). Rozvytok pedahohichnykh tekhnolohii u dydaktychnii nautsi [Development of pedagogical technologies in didactic science]. In *Pedahohika ta psykholohiia [Pedagogy and psychology]*: zb. nauk. pr. Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody (Is. 45, pp. 14-23). Kharkiv: Shchedra sadyba plius [in Ukrainian].
- Hryshyna, T. V. (2003). *Osvitnia tekhnolohiia yak ob'iekt metodychnoi roboty [Educational technology as an object of methodological work]*. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
- Hurevych, R. S., & Kademiia, M. Yu. (2002). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u navchalnomu protsesi [Information and communication technologies in the educational process]*: posibnyk dlia pedahohichnykh pratsivnykiv i studentiv pedahohichnykh vyshchych navchalnykh zakladiv. Vinnytsia: DOV «Vinnytsia» [in Ukrainian].
- Jonassen, D. H. (1995). Computers as cognitive tools: Learning with technology, not from technology. *Journal of Computing in Higher Education*, 7, 2, 40-73.
- Mykhailichenko, M. V., & Rudyk, Ya. M. (2016). *Osvitni tekhnolohii [Educational technologies]*: navchalnyi posibnyk. Kyiv: TsP «KOMPRYNT» [in Ukrainian].
- Navolokova, N. P. (2009). *Entsyklopediia pedahohichnykh tekhnolohii ta innovatsii [Encyclopedia of pedagogical technologies and innovations]*. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova» [in Ukrainian].
- Nosko, M. O., Harkusha, S. V., & Tsyhura, H. O. (2020). Pedahohichni tekhnolohii: poniattia, struktura ta zmist [Pedagogical technologies: concept, structure and content]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka [Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T. G. Shevchenko]*, 164, 8, 3-11. Retrieved from <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/507/538> [in Ukrainian].
- Oliinyk, P. M. (2003). Peredovi pedahohichni tekhnolohii, dydaktychno-metodychni osoblyvosti ta mozhlyvosti yikh [Advanced pedagogical technologies, didactic and methodological features and their possibilities]. In S. U. Honcharenko, P. M. Oliinyk (Eds.), *Metod navchannia i naukovykh doslidzhen u vyshchii shkoli [Method of teaching and research in higher education]*: navch. posib. (p. 138). Kyiv: Vyshcha shk. [in Ukrainian].
- Padalka, O. S., Nisimchuk, A. S., Smoliuk, I. O., & Shpak, O. T. (1995). *Pedahohichni tekhnolohii [Pedagogical technologies]*: navch. posib. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana [in Ukrainian].
- Piddubnyk, V. (2003). Informatsiino-tekhonolohichniy resurs osvity v Ukraini [Information and technological resource of education in Ukraine]. *Ukrainske suspilstvo – 2003. Sotsiologichniy monitorynh [Ukrainian Society – 2003. Sociological Monitoring]*, 7, 24-34 [in Ukrainian].
- Piekhota, O. M. (Ed.). (2001). *Osvitni tekhnolohii [Educational technologies]*: navch.-metod. posib. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
- Pinchuk, V. M. (1998). Innovatsiini protsesy – pidgruntia proektuvannia novykh osvitnikh tekhnolohii [Innovative processes are the basis for designing new educational technologies]. *Osvita i upravlinnia [Education and management]*, 2, 3, 89 [in Ukrainian].
- Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L. V. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia [Modern lesson. Interactive learning technologies]*: nauk.-metod. posib. Kyiv: Vyd-vo A.S.K. [in Ukrainian].
- Pometun, O. I., Pobirchenko, N. S., Kobernyk, H. I., Komar, O. A., & Torchynska, T. A. (2008). *Interaktyvni tekhnolohii: teoriia ta metodyka [Interactive technologies: theory and methodology]*. Uman; Kyiv [in Ukrainian].
- Prokopenko, I. F. (2018). *Pedahohichni tekhnolohii v pidhotovtsi vchyteliv [Pedagogical technologies in teacher training]*: navchalnyi posibnyk. Kharkiv: KhNPU [in Ukrainian].
- Sazonenko, H. S. (Ed.). (2000). *Perspektyvni osvitni tekhnolohii [Promising educational technologies]*: nauk.-metod. posibnyk. Kyiv: Hopak [in Ukrainian].
- Smoliuk, I. O. (1999). *Rozvytok pedahohichnykh tekhnolohii u vyshchych zakladakh osvity Ukrainy [Development of pedagogical technologies in higher education institutions of Ukraine]*. (Extended abstract of D diss.). Kyiv [in Ukrainian].

- Strelnikov, V. Yu., & Britchenko, I. H. (2013). *Suchasni tekhnologii navchannia u vyshchii shkoli [Modern technologies of higher education]: modulnyi posibnyk dlia slukhachiv avtorskykh kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv MIPK PUET*. Poltava: PUET [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. O. (1998). Tekhnologii pedahohichnoi tvorchoosti v systemi osvitynikh tekhnologii [Technologies of pedagogical creativity in the system of educational technologies]. In *Osvitni tekhnologii u shkoli ta vuzi (Do 210-richchia zasnuvannia m. Mykolaieva) [Educational technologies at school and university (To the 210th anniversary of the founding of the city of Mykolaiv)]*: materialy nauk.-prakt. konf. (pp. 287-293). Kyiv: IZMN [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. O. (2006). Pedahohichni tekhnologii: korotka kharakterystyka sutnisnykh oznak [Pedagogical technologies: a brief description of the essential features]. *Pedahohichni protsesy: teoriia ta praktyka [Pedagogical process: theory and practice]*, 2, 127-131 [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. O. (Ed.). (2001). *Pedahohichni tekhnologii u neperervnii profesiinii osviti [Pedagogical technologies in continuing professional education]*: monohrafiia. Kyiv: VIPOL [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. O. (Ed.). (2002). *Pedahohichni tekhnologii: nauka – praktytsi [Pedagogical technologies: science into practice]*: navch.-metod. pidruch. (Is. 1). Kyiv: VIPOL [in Ukrainian].
- Tsarenko, M. O., & Usachenko, O. P. (2013). Suchasni interaktyvni tekhnologii navchannia v osviti [Modern interactive learning technologies in education]. *Nasha shkola [Our school]*, 3, 21-27 [in Ukrainian].
- Vitvytska, S. S. (2003). *Osnovy pedahohiky vyshchoi shkoly [Fundamentals of higher education pedagogy]*: metodychnyi posibnyk dlia studentiv mahistratury. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].

EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AND METHODS IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN INTERNATIONAL RELATIONS

Oksana Snigovska,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Acting Head of the Department of Social Communications and Regional Studies;
I. I. Mechnikov Odessa National University

The article examines the essence, functional features, and current trends in the application of educational technologies and methods in the professional training of future specialists in international relations. It outlines the strategic role of integrating theoretical knowledge, practical skills, and professional activity modeling, emphasizing its contribution to the formation of applicants' ability to systematically analyze international processes, strategic planning, and informed decision-making in complex intercultural contexts. A comprehensive analysis of the main methods of active learning, including the case method, discussions, project activities, and simulation practices, is conducted, demonstrating their effectiveness in modeling real international situations, developing analytical thinking, and forming strategic and communication skills.

The paper systematizes the results of using portfolio technology as a tool for documenting the academic achievements of applicants, assessing their progress in practical and theoretical areas, and stimulating processes of self-reflection and conscious formation of individual educational trajectories. Conceptual approaches to the integration of technologies into the educational process are proposed, which ensure an effective combination of educational activities and practical experience, contribute to the systematic development of analytical and strategic thinking, and create opportunities for students to practice professional behavior strategies.

The conclusion summarizes the results of the study, which confirm the importance of the systematic introduction of modern educational technologies and methods into the system of professional training of future specialists in international relations. It has been proven that these technologies ensure a holistic, adaptive, and dynamic nature of the educational process, contribute to the comprehensive development of students' professional skills, optimize the integration of knowledge and practical skills, and form sustainable mechanisms of strategic thinking necessary for the effective work of specialists in a globalized international environment.

Keywords: *training of specialists, components of educational technologies, hierarchy of concepts in educational technologies, active learning, case method, simulations, portfolio assessment.*

Надійшла до редакції 15.08.2025 р.